ಮಾನ್ಯ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಶಾಂತರಾಮ ಬುಡ್ನ ಸಿದ್ದಿರವರು ನಿಯಮ 72ರಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುವ ಸೂಚನೆಗೆ ಮಾನ್ಯ ಅರಣ್ಯ ಜೀವಿಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಸಚಿವರ ಉತ್ತರ:

*****

ಪ್ರಶ್ನೆ:

ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಖಾನಾಪೂರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಭೀಮಗಡ ಅಭಯಾರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ 14 ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಇತರೆ ವನವಾಸಿ ಪ್ರದೇಶದ ಊರುಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಸದರಿ ಕಾರ್ಯವು ಯಾವ ಯೋಜನೆ ಅಡಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಿಟ್ಟ ಅನುದಾನ ಎಷ್ಟು. ಪ್ರತಿ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ನೀಡುವ ಪರಿಹಾರ ಮೊತ್ತ ಎಷ್ಟು. ಈಗಾಗಲೇ ಜಮಿನು ಹೊಂದಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ನೀಡುವ ಪರ್ಯಾಯ ಜಮೀನು ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ನೀಡುವ ಜಮೀನು ಎಷ್ಟು. ಹಾಗೂ ಈ ಯೋಜನೆ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲು ಇರುವ ಕಾಲಮಿತಿ ಎಷ್ಟು ಮುಂತಾದ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು.

ಉತ್ತರ:

ಭೀಮಗಡ ಅಭಯಾರಣ್ಯವು ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಖಾನಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಮಹದಾಯಿ ನದಿಯ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹರಡಿದ್ದು, ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ದಾಂಡೇಲಿ ಅಭಯಾರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಗೋವಾದ ಮಹದಾಯಿ ಅಭಯಾರಣ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಗಡಿಯನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿತುತ್ತದೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳು ತಮ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಳದಿಂದಾಗಿ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯದ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಭೀಮಗಡ ಪ್ರದೇಶವು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಮತ್ತು ಪಕ್ಕದ ಸಂರಕ್ಷಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಹುಲಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಿಡಾರ್ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ದಿನಾಂಕ:28.11.2011ರಲ್ಲಿ 19042.58 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಭೀಮಗಡ ಅಭಯಾರಣ್ಯ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಭೀಮಗಡ ವನ್ಯ ಜೀವಿಧಾಮವು ಕಾಳಿ ಹುಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿತ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಹುಲಿ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಚಲನವಲನದ ಮೊಗಸಾಲೆಯಾಗಿದೆ. 2022ರ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಹುಲಿ ಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ 8 ರಿಂದ 10 ಹುಲಿಗಳು ಭೀಮಗಡ ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮದಲ್ಲಿರುವುದು ದೃಢಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಸದರಿ ಅಭಯಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 13 ಗ್ರಾಮಗಳಿದ್ದು, ಸದರಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ಪೈಕಿ ತಳೇವಾಡಿ, ಪಾಸ್ಕೋಲಿ, ಗವಾಳಿ, ಕೃಷ್ಣಾಪೂರ, ಹೊಳದಾ ಮತ್ತು ಅಮಗಾಂವ ಗ್ರಾಮಗಳ ಜನರು ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಅನಾನೂಕೂಲತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಅಸ್ವಸ್ಥರಾದಲ್ಲಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಲು ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವ-ಇಚ್ಚೆಯಿಂದ ಕುಟುಂಬಗಳು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರ ಹೊಂದಲು ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಸ್ವ-ಇಚ್ಚೆಯಿಂದ ಪುನರ್ವಸತಿ ಹೊಂದಲು ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ ಅರ್ಹ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹುಲಿ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ Additional Guidelines for The Ongoing Centrally Sponsored Scheme of Project Tiger Relating to New Components ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳ ಪ್ಯಾರಾ 4.7ರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ Option-1 ಮೂಲಕ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರದ ಮೊತ್ತವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. (ಅನುಬಂಧ-1)

...2..

ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಆದೇಶದ ಸಂಖ್ಯೆ:F. No. 15-3/2008-NTCA(Vol.III) Pt. Date:08.04.2021 ರನ್ವಯ ರೂ. 10 ಲಕ್ಷದಿಂದ ರೂ. 15 ಲಕ್ಷ ಪರಿಹಾರ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ (ಅನುಬಂಧ-2) ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಆದೇಶದ ಸಂಖ್ಯೆ: ಅಪಜೀ 65 ಎಫ್‌ಎಪಿ 2016; ದಿನಾಂಕ:16.08.2016 (ಅನುಬಂಧ-3)ರ ಪ್ರಕಾರ ಅರ್ಹ ಫಲಾನುಭವಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸದರಿ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸುವ ಕುರಿತು ಸರ್ಕಾರದ ಆದೇಶ ಸಂಖ್ಯೆ: ಅಪಜೀ 16 ಎಫ್‌ಡಬ್ಲ್ಯೂಎಲ್ 2019 ದಿನಾಂಕ:16.10.2020ರ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳ ನೇತೃತ್ವದ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಪುನರ್ವಸತಿ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆದು ಸೂಕ್ತ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಗೆ ಮೊದಲ ಕಂತಿನ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ರೂ. 10 ಲಕ್ಷಗಳ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಮತ್ತು ಎರಡನೆ ಕಂತಿನ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ರೂ.5 ಲಕ್ಷಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಸದರಿ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ತಳೆವಾಡಿ ಶಾಖೆಯ ಕಂದಾಯ ಗ್ರಾಮ ತಳೆವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 40 ಕುಟುಂಬಗಳಿದ್ದು, ಸದರಿ ಎಲ್ಲ ಕುಟುಂಬಗಳು ಸ್ವ-ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸ್ಥಳಾಂತರ ಮತ್ತು ಪುನರ್ವಸತಿ ಹೊಂದಲು ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ 32 ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ನಿಯಮಾನುಸಾರ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯಿಂದ ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆಯಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳ ಪೈಕಿ 27 ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ರೂ. 10.000 ಲಕ್ಷಗಳನ್ನು ಪುನರ್ವಸತಿ ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ವಿತರಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸದರಿ ಪುನರ್ವಸತಿ ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಕಾಂಪಾ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ರೂ.400.00 ಲಕ್ಷಗಳ ಅನುದಾನ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಭೀಮಗಡ ಅಭಯಾರಣ್ಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿಯ ಗವಾಳಿ ಗ್ರಾಮದಿಂದ 101 ಕುಟುಂಬಗಳು ಹಾಗೂ ಅಮಗಾಂವ ಗ್ರಾಮದಿಂದ 20 ಕುಟುಂಬಗಳು ಸ್ವ-ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಳ್ಳಲು ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದು, ಸದರಿ ಅರ್ಜಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮೂಲ ದಾಖಲಾತಿಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಿ, ಪರಿಹಾರ ಧನ ವಿತರಿಸಲು ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ.

ಮುಂದುವರೆದು, ಭೀಮಗಡ ಅಭಯಾರಣ್ಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಹೊರಗಿರುವ ಖಾನಾಪೂರ ತಾಲೂಕಿನ ನಾಗರಗಾಳಿ ವಲಯದ ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಕೋಶೆಕೊಪ್ಪ ಮತ್ತು ನಾನಾಕೆಸರೊಡಗಾ ಗೌಳಿವಾಡದ ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದ ಸ್ವ- ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪುನರ್ವಸತಿ ಹೊಂದಲು ಅರ್ಜಿಗಳು ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿದ್ದು, ಸದರಿ ಅರ್ಜಿಗಳು ಪರಿಶೀಲನಾ ಹಂತದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ.

ಸಂಖ್ಯೆ:ಅಪಜೀ 387 ಎಫ್‌ಡಬ್ಲ್ಯೂಎಲ್ 2025

(ಈಶ್ವರ ಬಿ. ಖಂಡ್ರೆ)
ಅರಣ್ಯ, ಜೀವಿಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಸಚಿವರು

SD2/2006-1

No. 15-4/2010-NTCA (Part-III)
Government of India
Ministry of Environment & Forests
National Tiger Conservation Authority
****

Annexe No. 5, Bikaner House,
Shahjahan Road, New Delhi-110011.
E-mail: jdntca@gmail.com
Telefax: 2338 9883

Dated the 28th November, 2011

To,

1. Chief Wildlife Warden(s)
   All Tiger Range States

2. Field Director(s)
   All Tiger Reserves

Sub: Additional guidelines for the ongoing Centrally Sponsored Scheme of Project Tiger relating to new components – reg.

Sir,

With the approval of the competent authority, I am directed to send herewith a copy of additional guidelines for the ongoing Centrally Sponsored Scheme of Project Tiger relating to new components for information and necessary action.

Yours faithfully,

Encl: As above

SD/-
(S.P. Yadav)
Deputy Inspector General (NTCA)

Copy to:

1. PS to MEF.
2. PPS to Secretary (E&F).
3. PPS to DGF & SS, MoEF.
4. PS to ADG (WL), MoEF.
5. PS to AS & FA.
6. Director (IFD), MoEF.
7. Regional Office of NTCA, Nagpur / Guwahati
8. DIG / AIGs – NTCA (HQ).

F. No. 15-4/2010-NTCA (Part-III)

ADDITIONAL GUIDELINES FOR THE ONGOING CENTRALLY SPONSORED SCHEME OF PROJECT TIGER RELATING TO NEW COMPONENTS

PROJECT TIGER / NATIONAL TIGER CONSERVATION AUTHORITY

MINISTRY OF ENVIRONMENT AND FORESTS

GOVERNMENT OF INDIA

Government of India
Ministry of Environment and Forests
Project Tiger / National Tiger Conservation Authority
***

Additional guidelines for the ongoing Centrally Sponsored Scheme of Project Tiger relating to new components

Based on the approval of the competent authority in August, 2011, the additional guidelines relating to new components included in the ongoing Centrally Sponsored Scheme of Project Tiger are indicated below, which would be in addition to the earlier guidelines of the said Scheme issued vide F.No. 3-1(2003)-PT in February, 2008:

1. **Change in the funding pattern in respect of North Eastern States by increasing the central share from the existing 50% to 90% for Recurring Expenditure, with the States' share becoming 10%. The ongoing support for Non-Recurring Expenditure would continue to be 100%.**

   There is considerable delay in the release of central assistance to the field formations (Tiger Reserve) by the North Eastern States under the Project Tiger Scheme, owing to non availability of matching State share for recurring activities, despite allocation from the Centre. There has been a demand for increasing the central share in the recurring component of funding support. Accordingly, the central share has been increased from 50% to 90% for recurring items of expenditure.

2. **Raising compensation for man-animal conflict to Rs. 2 lakhs in case of loss of human life, 30 per cent of the same for grievous injury and cost of treatment for minor injury (Non-Recurring).**

   The human-wildlife interface is extremely sensitive due to spill over of wild animals from core areas of tiger reserves. The loss on account of such depredation needs to be compensated adequately in a time bound manner to avoid 'revenge killings'. The compensation on man-wildlife conflict has been doubled from Rs. 1 lakh to Rs. 2 lakh in the case of loss of human life, while the compensation for serious injury has been retained at 30% of the amount of compensation on death, besides meeting the cost of treatment of minor injuries to people due to wildlife.

3. **Acquisition of private land for making the core/critical tiger habitat inviolate (Non-Recurring).**

In several tiger reserves, there are private land holdings/estates within the core/critical tiger habitats of Tiger Reserves. The above component has been included under the PT Scheme for providing 100% central assistance to States to acquire such areas, if necessary, for making the core/critical tiger habitat inviolate.

4. **Establishment of Tiger Safari, interpretation/awareness centres under the existing component of 'co-existence agenda in buffer/fringe areas', and management of such centres through the respective Panchayati Raj Institutions (creation – Non-Recurring; maintenance – Recurring).**

The Tiger Safaris may be established in the buffer areas of tiger reserves which experience immense tourist influx in the core/critical tiger habitat for viewing tiger. The interpretation / awareness centres would also be supported in such buffer areas to foster awareness for eliciting public support. The management of such centres would be through the respective Panchayati Raj (PR) institutions.

5. **Re-introduction of Cheetah in the States of Madhya Pradesh and Rajasthan under the Scheme at a cost of Rs. 50 crore after ensuring the historical co-existence of Cheetah with other carnivores, especially the tiger.**

Reintroduction of large carnivores has increasingly been recognised as a strategy to conserve threatened species and restore ecosystem functions. The cheetah is the only large carnivore that has been extirpated, mainly by over-hunting in India in historical times. Based on the recommendations of an expert group involving the Wildlife Institute of India, the Ministry of Environment and Forests has decided to take up reintroduction of Cheetah in the States of Rajasthan (Shahgarh area) and Madhya Pradesh (Kuno-Palpur and Noradehi Wildlife Sanctuaries). The said States would receive 100% support towards village relocation, habitat management/restoration, holding facility, veterinary facility, training professionals, monitoring, procurement of cheetah, eco-development in the fringes and maintenance.

***

PROTOCOL/GUIDELINES FOR VOLUNTARY VILLAGE RELOCATION IN NOTIFIED CORE/CRITICAL TIGER HABITATS OF TIGER RESERVES

PREAMBLE:

The Wildlife (Protection) Act, 1972 has been amended in 2006, and a separate chapter (Chapter IVB) has been provided, which interalia, provides for constituting the National Tiger Conservation Authority (NTCA), its powers and functions, reporting requirements, constitution of State level Steering Committees, preparation of Tiger Conservation Plan, explanation regarding the core or critical tiger habitat and the buffer or peripheral areas of a tiger reserve and establishment of the Tiger Conservation Foundation. The said amendment came into force with effect from 4th of September, 2006. The above statutory provisions have been incorporated to strengthen tiger conservation in the country vis-à-vis the urgent recommendations of the Tiger Task Force constituted by the National Board for Wildlife. The purpose of this Protocol is to facilitate the State Forest Departments to carry out village relocation from notified core/critical tiger habitats, in compliance of the relevant provisions of the Wildlife (Protection) Act, 1972, read with the Scheduled Tribes and Other Traditional Forest Dwellers (Recognition of Forest Rights) Act, 2006, while complying with the earlier advisories issued in this regard.

1. BACKGROUND

1.1. The tiger continues to remain one of the most endangered large predators in the world. Based on scientific empirical data and simulation results for a viable tiger population, it has been established that a minimum inviolate area of 800-1200 sq.km. is required for a viable population of tiger (20 breeding tigresses). An ecologically sensitive zone (buffer, coexistence area, multiple use area) of 1000-3000 sq.km. is required around this inviolate space for sustenance of dispersal age tigers, surplus breeding age tigers and old displaced tigers. Together with the core area, this would sustain the dynamics of source-sink while sustaining a population of 75-100 tigers. The scientific simulation results have been provided in the 'Guidelines for Preparation of Tiger Conservation Plan' issued by the NTCA (Technical Document: NTCA/01/07), which constitute the scientific criteria for identifying the core/critical tiger habitats.

1.2. A tiger reserve consists of two parts, viz., 'a core or critical tiger habitat', and 'a buffer or peripheral area'. Section 38V 4(i) of the Wildlife (Protection) Act, 1972 (hereinafter referred to as WPA, 1972) explains the core or critical tiger habitats, identified on the basis of scientific and objective criteria, areas of National Parks and Sanctuaries to be kept as inviolate for tiger conservation, without affecting the rights of the Scheduled Tribes and Other Traditional Forest Dwellers, and notified as such by the State Government in consultation with an expert Committee constituted for the purpose.

1.3. Section 38V 4(ii) of the Wildlife (Protection) Act, 1972 (hereinafter referred to as WPA, 1972) explains the buffer or peripheral area consisting of the area peripheral to the critical tiger habitat or core area, where a lesser degree of habitat protection is required to ensure the integrity of the critical tiger habitat, providing habitat supplement for dispersing tigers, besides offering scope for coexistence of human activity. The limits of the buffer / peripheral areas are to be determined on the basis of scientific and objective criteria in consultation with the concerned Gram Sabha and an expert Committee constituted for the purpose.

1.4. Thus, the voluntary relocation of people needs to be done only in the identified core / critical tiger habitats of a tiger reserve.

1.5. The Scheduled Tribes and Other Traditional Forest Dwellers (Recognition of Forest Rights) Act, 2006 (hereinafter referred to as FRA, 2006) came into force on 31.12.2007 (midnight). The said Act provides for recognition of, and vesting of forest rights in forest dwelling Scheduled Tribes and Other Traditional Forest Dwellers. Section 4(2) (a) to (f) provide for satisfying several conditions while modifying the Recognised Forest Rights in critical wildlife habitats of National Parks and Sanctuaries. These, interalia, include completion of the process of recognition and vesting of rights as specified in section 6 of the said Act, establishing by the concerned agencies of the State Government vis-à-vis their powers under the Wildlife (Protection) Act, 1972, that the activities / impact of right holders are sufficient to cause irreversible damage to wild animals, concluding the non-availability of other coexistence options by the State Government, preparation of resettlement package while providing a secure livelihood and free informed consent of the Gram Sabha.

2. OBJECTIVE

2.1. The NTCA has issued a set of guidelines for implementing the Centrally Sponsored Scheme of Project Tiger, after its revision by the competent authority in February, 2008, alongwith a format for preparation of village relocation plan from core/critical tiger habitats. Further, guidelines for ensuring the centrality of the Panchayati Raj Institutions, defining the 'family' for relocation and the need for ensuring the implementation of the Wildlife (Protection) Act, 1972, read with the provisions of the Scheduled Tribes and Other Traditional Forest Dwellers (Recognition of Forest Rights) Act, 2006 (after the coming into force of the latter) have also been issued. The instant protocol/guidelines consolidate the same to facilitate the implementing agencies in States. The guidelines have necessarily been kept broad and generic in nature, for States to refine procedures as per their requirements to facilitate implementation.

2.2. The instant protocol/guidelines aim to ensure that all necessary statutory procedures required for the effective implementation of relocation are undertaken, and that in the process of conservation and protection of tigers and their habitats, the rights of forest dwellers are respected, and the process of recognition and determination of rights is complete.

3. RELEVANT PROVISIONS

The relevant provisions of the FRA, 2006, and the WPA, 1972 relating to relocation from core/critical habitats of tiger reserves are detailed below:

3.1. Section 4(1) of the FRA, 2006 recognizes and vests forest rights in Scheduled Tribes and other traditional forest dwellers. The Forest Rights are listed in Section 3 of the FRA, 2006, which, *inter-alia,* secure individual or community tenure or both.

3.2. The said forest rights (under Section 3 of the FRA, 2006), can subsequently be modified or resettled outside of Critical Wildlife Habitats, conditional upon all the relevant provisions being met under Section 4 (2) (a) to (f) of the said Act. As per the said Act, payment of compensation for the immovable property of people forming part of modifying/ settling their rights is a statutory requirement.

3.3. Chapter IV of the WPA, 1972 (Section 24) provides for acquisition of rights in or over the land declared by the State Government under Section 18 (constituting a Sanctuary) or Section 35 (constituting a National Park).

3.4. Under the WPA, 1972, as amended in 2006, section 38V (4)(i) the core or critical tiger habitat and the process of its notification have been explained as '*core or critical tiger habitat areas of National Park and Sanctuaries, where it has been established, on the basis of scientific and objective criteria, that such areas are required to be kept as inviolate for the purposes of tiger conservation, without affecting the rights of the Scheduled Tribes or such other forest dwellers, and notified as such by the State Government in consultation with an Expert Committee constituted for the purpose*'.

3.5. Under the WPA, 1972, as amended in 2006, requirements have been laid down for voluntary relocation of people on 'mutually agreed terms and conditions', for the purpose of creating inviolate areas for tiger conservation:

3.5.1. "the process of recognition and determination of rights and acquisition of land or forest rights of the Scheduled Tribes and such other forest dwelling persons is complete;

3.5.2. the concerned agencies of the State Government, in exercise of their powers under this Act establishes with the consent of the Scheduled Tribes and such other forest dwellers in the area, and in consultation besides with an ecological and social scientist familiar with the area, that the activities of the Scheduled Tribes and other forest dwellers or the impact of their presence upon wild animals is sufficient to cause irreversible damage and shall threaten the existence of tigers and their habitat;

3.5.3. the State Government, after obtaining the consent of the Scheduled Tribes and other forest dwellers inhabiting the area, and in consultation with an independent ecological and social scientist familiar with the area, has come to a conclusion that other reasonable options of co-existence, are not available;

3.5.4. resettlement or alternative package has been prepared providing for livelihood of affected individuals and communities and fulfills the requirements given in the National Relief and Rehabilitation Policy;

3.5.5. the informed consent of Gram Sabhas concerned, and of the persons affected, to the resettlement programme has been obtained;

3.5.6. the facilities and land allocation at the resettlement location are provided under the said programme, otherwise their existing rights shall not be interfered with."

4. COMPATIBILITY OF SECTION 38V OF THE WILDLIFE (PROTECTION) ACT, 1972 (RELATING TO RELOCATION FROM CORE/CRITICAL TIGER HABITATS) WITH THE SCHEDULED TRIBES AND OTHER TRADITIONAL FOREST DWELLERS (RECOGNITION OF FOREST RIGHTS) ACT, 2006

4.1. The phrase '*core or critical tiger habitat*' is mentioned only in the Wildlife (Protection) Act, 1972, as a sequel to amendment made to the said Act in 2006. It is **NOT** defined in the Scheduled Tribes and Other Traditional Forest Dwellers (Recognition of Forest Rights) Act, 2006.

4.2. The phrase '*critical wildlife habitat*' is defined only in the Scheduled Tribes and Other Traditional Forest Dwellers (Recognition of Forest Rights) Act, 2006, and **NOT** in the Wildlife (Protection) Act, 1972.

4.3. 'Core or critical tiger habitat' is different from the 'critical wildlife habitat'. Since tigers are territorial big cats, hence considering their social land tenure dynamics, the 'core / critical tiger habitat' has been viewed separately from the 'critical wildlife habitat', which is applicable to other wild animal species.

4.4. Based on deliberations with experts and simulation results from scientific data, it has been found that a minimum inviolate area of 800-1200 sq.km. is required to sustain a viable population of tigers (20 breeding females).

4.5. Establishing the core / critical tiger habitat as 'inviolate' involves two steps as per the Wildlife (Protection) Act, 1972:

(a) Identifying the core / critical tiger habitats as per section 38V 4(i) of the Wildlife (Protection) Act, 1972 by establishing on the basis of scientific and objective area that such areas are required to be kept as inviolate for the purpose of tiger conservation, without affecting the rights of the Scheduled Tribes or such other forest dwellers, and notified as such by the State Government in consultation with an expert committee constituted for the purpose.

(b) Establishing the identified core / critical tiger habitat as inviolate through voluntary relocation on mutually agreed terms and

conditions as per section 38V (5)(i) to (vi) of the Wildlife (Protection) Act, 1972, read with section 4(2) (a) to (f) of the Scheduled Tribes and Other Traditional Forest Dwellers (Recognition of Forest Rights) Act, 2006, provided that such terms and conditions satisfy the requirements laid down in the Wildlife (Protection) Act, 1972.

4.6. The above provisions laid down in the Wildlife (Protection) Act, 1972 (section 38V), subsequent to the 2006 amendment are specific to tiger conservation, and are not only compatible but more stringent than the Scheduled Tribes and Other Traditional Forest Dwellers (Recognition of Forest Rights) Act, 2006.

4.7. Under the revised Centrally Sponsored Scheme of Project Tiger (2008), two options have been given to people:

<u>Option-I:</u> Payment of Rs. 10 lakhs per family in case the family opts so, without any rehabilitation / relocation process by the Forest Department.

<u>Option-II:</u> Carrying out relocation / rehabilitation by the Forest Department with the following per family norms out of Rs. 10 lakhs:

(a)	Agricultural land procurement (2 ha.) and development	35% of the total package
(b)	Settlement of rights	30% of the total package
(c)	Homestead land and house construction	20% of the total package
(d)	Incentive	5% of the total package
(e)	Community facilities (access road, irrigation, drinking water, sanitation, electricity, telecommunication, community centre, places of worship, cremation ground)	10% of the total package

4.8. The cash option has been provided for catering to people who are not interested in a resettlement and are prepared to establish themselves elsewhere under 'mutually agreed terms and conditions', as indicated in the Wildlife (Protection) Act, 1972. This has checks and balances as the money is provided through the District Collector after the villager produces evidence of his procuring land etc.

भारत सरकार

Government of India

पर्यावरण, वन एवं जलवायु परिवर्तन मंत्रालय

Ministry of Environment, Forest & Climate Change

राष्ट्रीय व्याघ्र संरक्षण प्राधिकरण

National Tiger Conservation Authority

****

F. No. 15-3/2008-NTCA (Vol. III) Pt. New Delhi, April 08th, 2021

ORDER

Reference is invited to the Gazette Notification No 244 Dated 8th November, 2012. Under the ongoing Centrally Sponsored Scheme – Project Tiger (CSS-Project Tiger) the funding assistance for voluntary village relocation is provided at the rate of Rs 10 lakh (Rupees ten lakh only) per family. Now with the approval of the Competent Authority, the rate of funding assistance is enhanced from Rs 10 lakh per family to Rs 15 lakh (Rupees fifteen lakh only) per family with immediate effect.

This issues with the approval of Competent Authority.

08/04/21

(Rajendra G. Garawad)
Deputy Inspector General (NTCA)
Email: dig2-ntca@nic.in
Tel. (EPABX): + 91 11 24367837-39
FAX: +91 11 24367836

Copy to:

1. The Pay & Accounts Officer, MoEF&CC, New Delhi.
2. Deputy Secretary, IFD (FF), MoEF&CC, New Delhi.
3. The PS to Hon'ble MEF&CC, GoI, New Delhi.
4. The Sr. PPS to Secretary (EF&CC), MoEF&CC, New Delhi.
5. The Sr. PPS to DGF & SS, MoEF&CC, New Delhi.

Distribution:

1. The Chief Wildlife Warden(s), All Tiger Range States.
2. The Field Director (s), All Tiger Reserves.
3. IGF / AIGF, NTCA, Regional office, Bengaluru, Guwahati, Nagpur.

ಅನುಬಂಧ – 3

ಪ್ರಧಾನ ಮುಖ್ಯ ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ
(ವನ್ಯಜೀವಿ) ಮತ್ತು
ಮುಖ್ಯ ವನ್ಯಜೀವಿ ಪರಿಪಾಲಕರು, ಕರ್ನಾಟಕ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ದೂರವಾಣಿ: 080-[illegible]
[illegible]
E-mail: pccfwl@gmail.com
ಅರಣ್ಯ ಭವನ, 2ನೇ ಮಹಡಿ,
18ನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ, ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ,
ಬೆಂಗಳೂರು–560 003.

ಸಂಖ್ಯೆ: ಪ್ರಮುಅಸಂ(ವಜೀ)/ಬಿ2/ಸಿಆರ್–4/2016–17

ದಿನಾಂಕ: 3 –08–2016 (9)

ರವರಿಗೆ

ಮುಖ್ಯ ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ ಹಾಗೂ ನಿರ್ದೇಶಕರು,
ಕಾಳಿ ಹುಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿತ ಪ್ರದೇಶ, ದಾಂಡೇಲಿ ಮತ್ತು
ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ ಹಾಗೂ ನಿರ್ದೇಶಕರು,
ನಾಗರಹೊಳೆ / ಬಂಡೀಪುರ / ಬಿ.ಆರ್.ಟಿ / ಭದ್ರಾ ಹುಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿತ ಪ್ರದೇಶ.

ವಿಷಯ : ಹುಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿತ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮಗಳಲ್ಲಿನ ಕುಟುಂಬಗಳ ಪುನರ್ವಸತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ 18 ವರ್ಷ ತುಂಬಿದ ಅವಿವಾಹಿತ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಸಹ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕುಟುಂಬವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ.

ಉಲ್ಲೇಖ : ಸರ್ಕಾರದ ಪತ್ರ ಸಂಖ್ಯೆ : ಅಪಜೀ–65–ಎಫ್ಎಪಿ–2016, ದಿನಾಂಕ : 16.08.2016.

*****

ಮೇಲ್ಕಂಡ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಉಲ್ಲೇಖಿತ ಸರ್ಕಾರದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಹೊರಡಿಸಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ನಡವಳಿಗಳ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಈ ಪತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಲಗತ್ತಿಸಿ ಮಾಹಿತಿ ಹಾಗೂ ಮುಂದಿನ ಕ್ರಮಕ್ಕಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದೆ.

ಪ್ರಧಾನ ಮುಖ್ಯ ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ
(ವನ್ಯಜೀವಿ), ಬೆಂಗಳೂರು

LWD IMP
17-9-16

2396
17/9/16

[illegible]/2016-17 ದಿ: 21/09/16

[illegible]

ರವಾನಿಸಿದೆ.
ದಿ॥ 21-09-2016

ನಿರ್ದೇಶಕರು,
ದಾಂಡೇಲಿ–ಅಣಶಿ ಹುಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿತ ಪ್ರದೇಶ,
ದಾಂಡೇಲಿ.

ವಿಷಯ : ಹುಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿತ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮಗಳಲ್ಲಿನ ಕುಟುಂಬಗಳ ಪುನರ್ವಸತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ 18 ವರ್ಷ ತುಂಬಿದ ಅವಿವಾಹಿತ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಸಹ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕುಟುಂಬವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ.

ಓದಲಾಗಿದೆ : 1. ಸರ್ಕಾರಿ ಆದೇಶ ಸಂಖ್ಯೆ: ಅರಡಿ 26 ಆರ್‌ಇಹೆಚ್ 2003, ದಿನಾಂಕ: 18.04.2005.

2. ಎನ್‌ಟಿಸಿಎ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿ ಪತ್ರ ಸಂಖ್ಯೆ: 3-1/2003-ಪಿಟಿ, ದಿನಾಂಕ: 25.02.2008.

****

<u>ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ:</u>

ಮೇಲೆ (1)ರಲ್ಲಿ ಓದಲಾದ ಸರ್ಕಾರಿ ಆದೇಶದನ್ವಯ ಕುದುರೆಮುಖ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಕುಟುಂಬಗಳ ಪುನರ್ವಸತಿ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಪಾವತಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಮೇಲೆ (2)ರಲ್ಲಿ ಓದಲಾದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹುಲಿ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯನ್ವಯ ಹುಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮಗಳ ಘೋಷಣೆ ಪೂರ್ವ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಪುನರ್ವಸತಿಗೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುವ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಮಾರ್ಗ ಸೂಚಿಗಳಲ್ಲಿ "ಕುಟುಂಬ"ದ ಪರಿಭಾಷೆ ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿದೆ.

B2
17.08.16

ಪ್ರಧಾನ ಮುಖ್ಯ ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿಯವರ ಕಛೇರಿ (ವನ್ಯಜೀವಿ) ಬೆಂಗಳೂರು.
17 AUG 2016
ಸಂಖ್ಯೆ:..........

"A family" includes a person, his or her spouse, minor sons, unmarried daughters, minor brothers, unmarried sisters, father, mother and other relatives residing with him or her and dependent on him or her for their livelihood; includes "nuclear family" consisting of a person, his or her spouse and minor children.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹುಲಿ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ, ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಈ ಪುನರ್‌ವಸತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿರುವ "ಕುಟುಂಬ" ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ "minor sons, unmarried daughters" ಎಂಬುದರ ಬದಲಾಗಿ "minor sons, minor daughters ಎಂದು ಹಾಗೂ "minor brothers, unmarried sisters" ಎಂಬುದರ ಬದಲಾಗಿ "minor brothers , minor sisters" ಎಂದು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಲು ಸರ್ಕಾರವು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದೆ.

...

[illegible]

ಸರ್ಕಾರದ ಆದೇಶ ಸಂಖ್ಯೆ: [illegible] 65 [illegible] 2016
ಬೆಂಗಳೂರು, ದಿನಾಂಕ: 16.08.2016

[illegible] "ಕುಟುಂಬ" ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ

Existing Provision	Revised Provisions
"A family" includes a person, his or her spouse, minor sons, unmarried daughters, minor brothers, unmarried sisters, father, mother and other relatives residing with him or her and dependent on him or her for their livelihood; includes "nuclear family" consisting of a person, his or her spouse and minor children.	"A family" includes a person, his or her spouse, minor sons, minor **daughters**, minor brothers, **minor sisters**, father, mother and other relatives residing with him or her and dependent on him or her for their livelihood; includes "nuclear family" consisting of a person, his or her spouse and minor children.

ಈ ಆದೇಶವನ್ನು ಆರ್ಥಿಕ ಇಲಾಖೆಯ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ: ಆಇ 603 ವೆಚ್ಚ-5/2016, ದಿನಾಂಕ: 19.07.2016ರಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಸಹಮತಿಯನ್ವಯ ಹೊರಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಆದೇಶಾನುಸಾರ
ಮತ್ತು ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ,

16.08.16
(ಯು.ಹೆಚ್.ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ)
ಸರ್ಕಾರದ ಉಪ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ,
ಅರಣ್ಯ, ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಜೀವಿಶಾಸ್ತ್ರ ಇಲಾಖೆ

16/8/16

ಇವರಿಗೆ,

ಸಂಕಲನಕಾರರು, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯಪತ್ರ, ಬೆಂಗಳೂರು - 01 ಇವರಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಕೋರಿದೆ.

1) ಪ್ರಧಾನ ಮಹಾಲೇಖಪಾಲರು (ಜಿ ಮತ್ತು ಎಸ್ ಎಸ್ ಎ)/(ಇ ಮತ್ತು ಆರ್ ಎಸ್ ಎ)/(ಎ ಮತ್ತು ಇ) ಕರ್ನಾಟಕ, ಬೆಂಗಳೂರು-560 001
2) ಪ್ರಧಾನ ಮುಖ್ಯ ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ (ಅರಣ್ಯ ಪಡೆ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು), ಅರಣ್ಯ ಭವನ, ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ, ಬೆಂಗಳೂರು.

3) ಪ್ರಧಾನ ಮುಖ್ಯ ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ (ವನ್ಯಜೀವಿ), ಅರಣ್ಯ ಭವನ, ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ. ಬೆಂಗಳೂರು.

4) ಅಪರ ಪ್ರಧಾನ ಮುಖ್ಯ ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ (ಅಭಿವೃದ್ಧಿ), ಅರಣ್ಯ ಭವನ, ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ. ಬೆಂಗಳೂರು

5) ಅಪರ ಪ್ರಧಾನ ಮುಖ್ಯ ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ (ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಸಮನ್ವಯ) ಅರಣ್ಯ ಭವನ, ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ. ಬೆಂಗಳೂರು.

6) ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಖಜಾನೆ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ಪೋಡಿಯಂ ಬ್ಲಾಕ್, ಬೆಂಗಳೂರು.

7) ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಪಿ.ಎಫ್.ಡಿ) ಯೋಜನಾ ಇಲಾಖೆ. ಬಹುಮಹಡಿಗಳ ಕಟ್ಟಡ, ಬೆಂಗಳೂರು.

8) ಉಪ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಗಣಕ ಅಂತರ್ ಜಾಲ, ಖಜಾನೆ ಇಲಾಖೆ, ಖನಿಜ ಭವನ, ಬೆಂಗಳೂರು.

9) ಎಲ್ಲಾ ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿಗಳು/ ಉಪ ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿಗಳು, ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆ ಇವರಿಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಮುಖ್ಯ ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ (ಅರಣ್ಯ ಪಡೆ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು) ಇವರ ಮುಖಾಂತರ.

10) ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯವರ ಅಪರ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯವರು, ವಿಧಾನ ಸೌಧ, ಬೆಂಗಳೂರು.

11) ಮಾನ್ಯ ಅರಣ್ಯ ಸಚಿವರ ಆಪ್ತ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು, ವಿಧಾನ ಸೌಧ, ಬೆಂಗಳೂರು.

12) ಸರ್ಕಾರದ ಅಧೀನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಆರ್ಥಿಕ ಇಲಾಖೆ(ವೆಚ್ಚ-5), ವಿಧಾನ ಸೌಧ, ಬೆಂಗಳೂರು.

13) ಸರ್ಕಾರದ ಅಧೀನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಅರಣ್ಯ, ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಜೀವಿಶಾಸ್ತ್ರ ಇಲಾಖೆ (ಸಮನ್ವಯ).

14) ಶಾಖಾ ರಕ್ಷಾ ಕಡತ/ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಪ್ರತಿಗಳು/ ವಾರದ ಪತ್ರಿಕೆ.

ನಕಲು